



Manifest Moderne Arbeidsmarkt

Nieuwe fundamentele aanpak

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt vereisen een nieuwe en fundamentele aanpak met perspectief voor alle werkenden. De zelfstandigenorganisaties PZO en Stichting ZZP Nederland presenteren in dit manifest hun visie op een toekomstbestendig arbeidsmarktbeleid.

Het doel van dit manifest is om in maatschappelijke dialoog te komen tot een breed gedragen agenda voor een inclusieve arbeidsmarkt, waarin zelfstandig ondernemerschap een gelijkwaardige factor is.

De inhoud van dit manifest wordt in grote lijnen ondersteund door het Platform ZZP Ondernemend Nederland van VNO-NCW en MKB Nederland. Gezamenlijk met het zelfstandigenforum vertegenwoordigen deze organisaties ongeveer 170.000 zelfstandige ondernemers: een representatieve organisatiegraad van bijna 25%.

Nieuwe arbeidsverhoudingen in een veranderende arbeidsmarkt

Het industrietijdperk, gekenmerkt door mechanisatie, vereist een collectieve organisatie van werk met collectieve arbeidsvoorwaarden en sociale bescherming van (afhankelijke) werknemers. Vanaf eind 20^e eeuw is er een digitale informatierevolutie gaande, die in razend tempo de aard en de organisatie van werk radicaal en onomkeerbaar verandert. Door specialisatie en flexibilisering van arbeid is een toenemende diversiteit aan contractvormen ontstaan. Daarnaast hebben veel werkenden zich door emancipatie ontwikkeld in de richting van individuele verantwoordelijkheid, onafhankelijkheid en zelfstandig ondernemerschap. De bewuste keuze voor een identiteit als zelfstandig ondernemer verdient eigen ruimte en heeft niets uit te staan met flexwerk.

Werknemersmodel ontoereikend voor alle werkenden

De baan voor het leven onder de condities van een vast contract is achterhaald. De oude wereld van werk is veranderd van een statische op systeem gebaseerde werkstructuur naar een zich dynamisch ontwikkelend werkveld, waarin individuele keuzes meer en meer wegen. De wetgeving op het gebied van arbeidsrecht en sociale zekerheid is niet meegegroeid met de veranderingen op de arbeidsmarkt. De wijze waarop in het werknemersmodel (afhankelijke) werknemers verplicht collectief worden beschermd tegen inkomensrisico's, is niet passend voor onafhankelijke zelfstandige ondernemers. Bovendien bevindt zich een aanmerkelijk en toenemend gedeelte van de beroepsbevolking buiten het domein van sociale partners (werkgevers- en werknemersorganisaties).

Het is de hoogste tijd voor een stevige verbouwing van het oude en uitsluitend op het werknemersmodel gebaseerde stelsel. Een verbouwing, die recht doet aan de diversiteit aan contractvormen en de individuele keuzevrijheid voor ondernemen. De elementen, die in samenhang de basis vormen voor deze vernieuwing zijn rechtszekerheid, verantwoordelijkheid voor de afdekking van inkomensrisico's en de fiscale voorzieningen die daarbij horen.





Enkele uitgangspunten moderne arbeidsmarkt

- Werkenden hebben recht op het kiezen van een passende contractvorm, als werknemer (arbeidsovereenkomst) of ondernemer (ondernemersovereenkomst).
- Het recht op een vrije keuze dient te zijn gewaarborgd (geen gedwongen ondernemerschap, geen gedwongen werknemerschap).
- Keuzevrijheid breng individuele verantwoordelijkheid mee voor het afdekken van inkomensrisico's. Afhankelijke werknemers dienen wettelijk te zijn beschermd, ondernemers dienen zelf hun verantwoordelijkheid te nemen.
- Vanwege het maatschappelijk belang organiseert de overheid collectieve basisvoorzieningen voor alle werkenden met betrekking tot inkomensrisico's op het gebied van de oude dag (AOW), arbeidsongeschiktheid (Basisvoorziening) en onderwijs/loopbaanontwikkeling (Leven Lang Leren).
- Aanvullende regelingen voor werknemers zijn arbeidsvoorwaardelijk en afhankelijk van de contractvorm.
- Zelfstandigen zijn zelf individueel verantwoordelijk met keuzevrijheid om inkomensrisico's op hun eigen wijze af te dekken.

Driehoek van vernieuwing

Drie bouwpijlers, die in noodzakelijke onderlinge samenhang zijn verbonden:

1. Eigen rechtspositie zelfstandige ondernemers door ondernemersovereenkomst

- Werkenden hebben recht op een vrije keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Dat is een gelijkwaardige keuze en geen uitzondering op werknemerschap.
- Aan de keuze voor ondernemerschap is de individuele verantwoordelijkheid verbonden voor het afdekken van inkomensrisico's.
- De status van zelfstandig ondernemer is eenduidig vastgelegd in de ondernemersovereenkomst.
- De ondernemersovereenkomst kent een wettelijke basis en onderscheidt zich op gelijkwaardige wijze van de arbeidsovereenkomst.

2. Fiscale neutraliteit tussen rechtsvormen

- In een eigen fiscaal kader worden alle zelfstandige ondernemers, ongeacht rechtsvorm, op dezelfde wijze belast, zodat er rechtsvormneutraliteit ontstaat.
- De fiscale positie van bepaalde rechtsvormen, zoals eenmanszaak en vof, dient te worden geneutraliseerd en mag niet leiden tot oneigenlijke aantrekkingskracht van het zelfstandig ondernemerschap.
- Bepaalde fiscale voorzieningen zouden kunnen worden geïntegreerd in een enkele voorziening, gericht op verzekering of opbouw van een reservevermogen voor inkomens- en bedrijfscontinuïteit. Een dergelijke regeling, gekenmerkt door eenvoud en



toegankelijkheid, kan een zichtbare fiscale stimulans vormen voor ondernemers om daadwerkelijk op eigen wijze inkomensrisico's af te dekken.

3. Nieuwe sociale arrangementen voor afdekking inkomensrisico's

3.1 Inkomensvoorziening bij arbeidsongeschiktheid

- Zelfstandige ondernemers zijn in algemene zin zelf verantwoordelijk voor het afdekken van inkomensrisico's. Het inkomensrisico bij arbeidsongeschiktheid kan voor individuele ondernemers zeer divers zijn en dat vereist keuzevrijheid in de wijze waarop men dit risico wenst af te dekken. Een (voorgenomen) generieke AOV-plicht voor zelfstandigen kan dan ook niet rekenen op enig draagvlak onder zelfstandige ondernemers.
- Het inkomensrisico bij volledige en blijvende arbeidsongeschiktheid, vormt echter een uitzondering. Dit is immers een universeel- en onvoorzienbaar risico voor alle werkenden, dat in haar effect uiteindelijk tot last van de maatschappij zal vervallen. De behoefte om het maatschappelijk risico daarvan beheersbaar te maken, pleit voor een basisvoorziening voor alle werkenden.
- Een basisvoorziening arbeidsongeschiktheid voor werkenden:
 - Een publieke basisverzekering arbeidsongeschiktheid
 - Iedereen, die onder de definitie "werkenden" valt, doet mee
 - Vaste nominale uitkering bij volledige en blijvende arbeidsongeschiktheid
 - Blijvend lage premie via belastingaangifte, niet inkomensafhankelijk
 - Volledige acceptatie, die toegankelijkheid genereert voor aanvullende verzekeringen
 - Zelfstandigen kunnen zelf op vrijwillige basis aanvullende voorzieningen treffen.
- Het risico op arbeidsongeschiktheid kan, hoewel onvoorzien, worden beperkt door een algemeen preventieprogramma voor werkenden. Dat pleit voor het realiseren van eerstelijns toegang tot arbeid gerelateerde zorg voor alle werkenden, met specifieke deskundigheid, die past bij de weg naar optimale inclusiviteit op de arbeidsmarkt.

3.2 Inkomensreserve oude dag (aanvulling AOW)

- De bestaande pensioenregelingen in de tweede pijler zijn bij uitstek het domein van werkgevers en werknemers, daardoor niet primair geschikt en beperkt toegankelijk voor zelfstandige ondernemers. Zelfstandige ondernemers willen pensioen opbouwen op hun eigen wijze met individuele vermogensopbouw, die past bij hun positie als zelfstandig ondernemer. Het vertrouwen in grote financiële systemen als rentmeester en renderend schatbewaarder voor pensioen is laag en het individu moet hier het recht hebben om vanuit vrije keuze te bestemmen.
- Kenmerken van een pensioenregeling voor zelfstandigen zijn flexibiliteit, eenvoud en transparantie, maar vooral regie over het eigen vermogen.



- Zelfstandige ondernemers moeten kunnen opteren voor vrijwillige aansluiting bij een pensioenfonds naar eigen keuze, mits deze regeling voldoet aan de vereiste, hiervoor genoemde, kenmerken.
- Het verdient aanbeveling om het bestaande afkoopverbod op pensioen in de derde pijler te beperken, zodat het inkomensreservevermogen kan worden aangewend voor meerdere bestemmingen.

4. **Perspectief voor werkenden met een laag verdienvermogen**

Aan de onderkant van de arbeidsmarkt is een diversiteit van flexibele arbeidscontracten ontstaan. In dit segment bevinden zich veelal afhankelijke werkenden met een laag perspectief op gezond zelfstandig ondernemerschap. Deze categorie mag niet worden verward met de groep zelfstandige ondernemers. De vermenging in publieke beeldvorming doet afbreuk aan het imago en de rechtszekerheid van zelfstandige ondernemers en houdt de discussie over schijnconstructies nodeloos in stand. Dit roept op zichzelf al een schijnvraagstuk op.

De afkalvende rechtspositie van deze groep werkenden met meestal een laag verdienvermogen en steeds minder sociale bescherming vormt een toenemend maatschappelijk risico, dat niet kan worden gekeerd door marginale ondersteuning. Er dient stevig te worden geïnvesteerd in het arbeidspotentieel van deze groep door middel van passend onderwijs en loopbaanbegeleiding. Dat is een maatschappelijke verantwoordelijkheid. De maatschappelijke opbrengst daarvan is meer arbeidsparticipatie door volwaardige aansluiting van deze groep werkenden op de arbeidsmarkt en uiteindelijk een betere sociale cohesie.

Enkele suggesties:

- Werkenden die eerder door omstandigheden genoodzaakt waren zelfstandig te worden en geen duurzaam inkomensperspectief als zelfstandig ondernemer hebben, kunnen een tweede kans krijgen als werknemer door herleving van WW-rechten.
- Om te voorkomen, dat bedrijven die flexwerkers inhuren als zzp'er, misbruik maken van de (fiscale) ondernemersfaciliteiten van deze "ondernemers", zou het inkomen uit dit soort contracten voor de belasting kunnen worden beschouwd als resultaat uit overige werkzaamheden (ROW) in plaats van winst uit onderneming (WUO).
- Indien het bruto jaarinkomen van zelfstandigen, die door bedrijven worden gecontracteerd, te laag is om een inkomensreserve op te bouwen of inkomensrisico's adequaat af te dekken, kan er geen sprake meer zijn van gezond en levensvatbaar ondernemerschap.



ZELFSTANDIGENFORUM

Manifest voor een moderne arbeidsmarkt door fundamentele vernieuwing

- 1. Inclusieve arbeidsmarkt met maximale participatie en eigen ruimte voor zelfstandige ondernemers**
- 2. Nieuwbouw van juridische- fiscale- en sociale voorzieningen**
- 3. Perspectief bieden voor werkenden met een laag verdienvermogen**

